

Martin Anvik

Vet at vet, men ikke hvordan/ hvorfra?

Bacheloroppgave i Filosofi og etikk
Veileder: Fredrik Blørstad Haraldsen
Mai 2024

Martin Anvik

Vet at vet, men ikke hvordan/hvorfra?

Bacheloroppgave i Filosofi og etikk
Veileder: Fredrik Blørstad Haraldsen
Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for filosofi og religionsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Innhold

Innledning	2
Kildeamnesi	2
Kunnskap og kunnskapstilskrivelse	4
Mandela-effekten	6
Mulige normer for kunnskapstilskrivelse	7
Gettier case og kunnskapstilskrivelse	11
Kontekstualisme og ulike nivåer for berettigelse	14
KK prinsippet og luminositet	16
Konklusjon	19
Referanser	20

Vet at vet, men ikke hvordan/hvorfra?

Innledning

Kildeamnesi beskriver fenomenet der en mangler minner om når, hvor og hvordan en lærte informasjonen til tross for at en har god retensjon av informasjonen i seg selv (*APA Dictionary of Psychology*, 2018). Målet med denne teksten er å utforske hvorvidt scenarier med kildeamnesi passer diverse teorier om kunnskap.

For å gjøre dette begynner jeg, etter å ha beskrevet fenomenet kildeamnesi, med å argumentere for at kunnskapstilskrivelser former hva kunnskap er. Dette gjøres ved å først vise til hvordan kunnskapstilskrivelser er nyansert begrep som ikke kan defineres binært, med utgangspunkt i Williamson, og dernest, med utgangspunkt i Wittgenstein, vise til hvordan begreper er definert ut ifra deres bruk. Dette er innledningsvis viktig, fordi ved kildeamnesi tilskriver en seg selv kunnskap, og for å vurdere hvorvidt fenomenet passer inn med diverse kunnskapfilosofiske teorier. Deretter postulerer jeg mulige normer for kunnskapstilskrivning inspirert av Williamson og Lackeys normer for påståelse, og vurderer brudd på disse eksemplifisert med Mandela-effekten.

Med dette som fundament fortsetter jeg med å utforske kunnskapsteorier med henhold til kildeamnesi. Først ser jeg nærmere Gettier caser og hvorvidt casene er kommensurable med kunnskapstilskrivelse og kildeamnesi. Deretter ser jeg på kontekstualisme og hvordan kildeamnesi eksemplifiserer hvordan ulike scenarier krever ulike grader av sikkerhet. Dernest ser jeg på kildeamnesi i relasjon med KK (known knowledge) prinsippet og luminositet. For å til slutt konkludere med at kunnskap som definert av kunnskapstilskrivelse og kildeamnesi gir innblikk i hvorvidt en kunnskapstilskrivelsesnorm der evidens er satt til side er forenelig med de forskjellige teoriene.

Kildeamnesi

Kildeamnesi er, som nevnt innledningsvis, et fenomen der en husker informasjon, men ikke hvor, når eller hvordan en lærte informasjonen (*APA Dictionary of Psychology*, 2018). For å vurdere dette fenomenet opp imot diverse kunnskapsteorier må det først vurderes hvorvidt lært informasjon er kunnskap. Dette er noe komplisert i det at det er uenighet i hva det å ha kunnskap innebærer. Samtidig, kan det også være ukomplisert, jeg vet at hovedstaden i England er London. Dette er informasjon jeg har lært og jeg har kunnskap om hva som er hovedstaden i England. Denne sammenknytningen av lært informasjon ser bort ifra diverse

skeptiske tankemåter og problemene som oppstår ved å vurdere lært falsk informasjon som tilknyttet kunnskap. Disse er begge reelle problemer med en slik simpel sammenknytning av begrepene.

En mulig løsning på dette problemet er å se bort ifra om informasjonen stemmer eller ikke og om en kunnskap om det informasjonen viser til, men heller å endre perspektiv å vurdere at en har kunnskap om at en har tatt til seg informasjon og at en vet hva informasjonen uttrykker, men ikke om informasjonen stemmer. Eksempelvis hvis noen fortalte meg at to pluss to var fem, ville jeg visst at jeg ble informert om dette, men jeg ville ikke visst om det stemte (sett at jeg ikke var klar over annen motsigende informasjon).

Tilnærmingen der en kun har kunnskap om at en har lært informasjonen, og hva informasjonen er i relasjon med kilden, er en tilnærming som kan sies å stemme godt overens med akademia. Store deler av akademisk arbeid består av å utforske diverse kilder og å beskrive innholdet ved disse kildene, for og så vurdere dem opp imot hverandre og/eller deres validitet. Kildehenvisning er sentralt i akademia for å henwise til informasjonens opprinnelse både for å ikke ta æren for en annens originale informasjon, men også for å vise til hva grunnmuren til ens egne originale tanker og poeng er. God kildehenvisning og vurdering av kilder danner dermed et forsvar skulle det vise seg at ens poenger var feil, i det at en så ville stilt spørsmål ved grunnmuren og forsvart med at en ikke kunne resonert bedre gitt informasjonen en hadde. Det er, blant annet, ved en slik vurdering av forholdet mellom lært informasjon og kunnskap (der en har kunnskap om at en viss informasjon er lært, og hva informasjon er) at kildeamnesi er et spesielt interessant fenomen.

Siden en ved kildeamnesi ikke selv er klar over hvor en har kunnskapen fra er det tydelig at tilnærmingen, der kunnskapen en har er gitt ut ifra hvor en har den fra, er problematisk. Med dette er det også tydelig at kunnskap innebærer noe mer (eller noe bredere eller noe dypere) enn informasjon en har i relasjon til dens kilde. En eksemplifisering av dette kan være kunnskap om diverse lands hovedstad. Jeg vet Norges hovedstad er Oslo, jeg har minner om hvor jeg har denne informasjonen fra, blant annet at jeg har vært der og at jeg husker at jeg lærte om det på skolen spesifikt i en kontekst at hovedstaden Oslo tidligere het Kristiania. Dette er ikke et eksempel på minne amnesi, siden jeg er klar over, i hvert fall noen av, kildene til denne kunnskapen. I motsetning var jeg ikke klar over hvor min kunnskap om at Brasilia er hovedstaden i Brasil kom fra, men informasjonen var noe jeg «bare» visste, og var dermed et eksempel på kildeamnesi. Eksempelet viser dermed hvordan det er mulig å vite noe uten å, i det minste, være klar over hvor en har kunnskapen ifra.

Noe å bemerke er min bruk av fortids form ved eksempelet om kunnskapen om at Brasilia er hovedstaden i Brasil. Dette er gjort med omtanke fordi jeg ved skrivningen av denne teksten dobbelt sjekket at min kunnskap stemte og at jeg nå er klar over hvertfall én kilde til hvor jeg har kunnskapen i fra. Denne doble sjekkingen ble gjort på et lignede grunnlag til en engstelse om at ovnen står på hjemme når en er reisende eller om en husket å låse døren, i at en trolig har husket riktig; oven er av, døren er låst, men det å dobbelt sjekke koster mindre enn det en mulig feilslutning ville gjort. Altså i konteksten av en bacheloroppgave ville det å ta feil om Brasils hovedstad kostet mer enn å kjapt sjekke riktigheten av påstanden. Lignende bemerkninger om hvordan kontekst påvirker kunnskap blir sett nærmere på i delen om *kontekstualisme og ulike nivåer for berettigelse*.

Kunnskap og kunnskapstilskrivelse

En måte jeg unngår slik problematikk i denne teksten er ved å fokusere på kunnskapstilskrivelse ovenfor en analyse av hva kunnskapsbegrepet innebærer. Jeg ser ingen mulighet for at en skeptiker kan benekte at kunnskapstilskrivelse og læring av informasjon, annet enn ved en vurdering om at både læringen og kunnskapstilskrivelsen er illusjoner. Selv om et poeng ved skeptikeren, som illustrert av Williamson (2000, kapittel 8), er å refutere at en kan ha kunnskap. Måten Williamson beskriver dette poenget er ved å vise til to scenarier. I det ene scenarioet, som han kaller «the good case», er informasjonen lært riktig, og ens oppfatning dermed også riktig. I det andre scenarioet, som han kaller «the bad case», er informasjonen en lærer feil, og ens oppfatning er dermed også feil. Argumentet til skeptikeren er her at det er umulig å være sikker på hvilket av scenarioene en befinner seg i, og siden en ikke kan være sikker kan en dermed ikke vite informasjonen ved verken av scenarioene. Noe en skeptiker ikke kan refutere er at en ville tilskrive seg selv kunnskap om informasjonen ved begge scenarioene. Det ville vært like naturlig for en person i «the bad case» å erklære «Jeg vet informasjonen» som det ville vært for en person i «the good case». Personen har her tilsynelatende ikke kunnskap ved begge scenarioene, og ved ingen av scenarioene ifølge skeptikeren, men kunne uten tvil tilskrevet seg selv kunnskap. Med dette er det tilsynelatende tydelig at kunnskap og kunnskapstilskrivelse ikke kan forenes, grunnet begrepenes ulike omfang. Kunnskap er ofte betegnet som enten eller, enten en har kunnskap eller så har en det ikke, og er bestemt ut ifra samsvar med verden. Mens, kunnskapstilskrivelse er, tenker jeg, legitimert, tenker jeg, ut ifra vårt verdens bilde. En mulig tolking fra dette er at kunnskap er berettiget ut ifra ontologi, mens kunnskapstilskrivelse er berettiget ut ifra epistemologi. Og, med dette, tenker jeg, kunnskapstilskrivelsers riktighet er normbaserte i en viss likhet med

Williamsons (2000) KNA (Knowledge Norm of Assertion) og Lackeys (2007) normer for stadfestelse (norms of assertion). Mulige normer for kunnskapstilskrivelse blir undersøkt senere i teksten. For å vurdere kunnskap definert ut ifra kunnskapstilskrivelse viser jeg til Wittgenstein (1958);

«For a *large* class of cases—though not for all—in which we employ the word «meaning» it can be defined as thus: the meaning of a word is its use in the language. And the *meaning* of a name is sometimes explained by pointing to its *bearer*.» (Wittgenstein, 1958, Del 1, avsnitt 43)

I dette utdraget utpeker Wittgenstein (1958) hvordan ordet «meaning» er gitt mening ut ifra hvordan ordet er brukt. Der «large class of cases» viser til hvordan ordet *som regel* blir brukt. Grunnen til at jeg skriver *som regel* her er fordi jeg tolker Wittgensteins «large class of cases» til å samsvare med reglene som er underforstått med ordets mening. Eksempelvis er uttrykkelsen «Being a bachelor means one is a man who has never married» en bruk av ordet «meaning» der ordet følger «regelen» for hva ordet innebærer. Mens, uttrykkelsen «This means war» ofte ikke gjør det i det. Denne uttrykkelsen er mer vanlig brukt til å utpeke at en annenpart nå er en motpart ikke at det faktisk er krig. Dette betyr ikke at bruken av ordet «meaning» er feil nødvendigvis, men heller at bruken er mer et språklig virkemiddel og med på å skape en metafor. Bruken faller her utenfor «large class of cases» i det at betydningen av «meaning» ikke kan bli forstått ut ifra uttrykkelsen. Jeg tenker betydningen av «kunnskap» også er gitt av ordets bruk i «large class of cases».

I at min tolkning av Wittgenstein (1958) er at «large class of cases» viser til «cases» der ordet er brukt i samsvar med den underforståtte «regelen» for hva ordet betyr, tror jeg begrepet «kunnskap» også kan forstås ut ifra dets bruk der det underforstått at ordets bruk sammenfaller med hva ordet innebærer. Settingen «Jeg *vet* jeg vinner denne gangen», uttrykket av en som vedder, er et eksempel på normal bruk av kunnskapstilskrivelse der det er tydelig at bruken ikke stemmer overens med den underforståtte betydningen av det å vite. Bruken faller her utenfor «large class of cases» som er med på å definere hva det vil si å vite. Mens en person som sier «Jeg holder en banan» mens de holder en banan er innenfor «large class of cases» og deres uttrykkelse er med på å definere hva det å vite innebærer. I likhet med uttrykkelsen «this means war» er uttrykkelsen «jeg *vet* jeg vinner denne gangen» er bruken av «vet» mer brukt for å skape et språklig virkemiddel, her for å tilskrive en selv selvsikkerhet. Dette er ikke til å si at alle normale bruk av ord som faller utenfor «large class of cases» innebærer at bruken viser til språklig virkemidler, noe som for meg er uklart og det faller

utenfor omfanget til denne oppgaven, men heller for å vise til at språklige virkemidler er en brukt, og akseptert, måte å bruke ord utenfor «large class of cases». Denne modellen, der ords betydning er basert på deres bruk, viser til hvordan kunnskapstilskrivning definerer kunnskap og hvordan det ikke gjør det.

Mandela-effekten

Mandela-effekten er et fenomen der en gruppe mennesker husker fakta feil på samme måte (McDonough, 2023). Fenomenets navn er tatt fra et eksempel på effekten; et scenario der flere påstod de hadde lignende minner om at Nelson Mandela døde i fengsel på 1980 tallet. Noe som ikke stemmer. Et annet eksempel er hvordan mange husker sitatet fra Star Wars feil. Mange husker sitatet som «Luke, I am your father», mens sitatet egentlig er «No, I am your father». Ved å sammenligne Mandela-effekten og kildeamnesi kan det syntes at de er det motsatte av hverandre. Dette er tydelig med Star Wars eksempelet i det at en er klar over hvor informasjonen er fra, hva kilden er, nemlig Star Wars filmene, men kunnskapstilskrivelsen «Jeg vet sitatet er «Luke, I am your father»» er feil. Dette er motsatt kildeamnesi der en ikke kan kilden, men kunnskapstilskrivelsen er riktig.

En annen måte å tolke en sammenligning mellom Mandela-effekten og kildeamnesi er at Mandela-effekten oppstår ved en kollektiv kildeamnesi som ikke er valid. Altså at en tilskriver seg kunnskap som ikke stemmer uten å være klar over kilden. Med dette mener jeg at ved Mandela-effekten er en ikke klar over kilden. Dette strider imot det som står ovenfor der jeg viste til at en var klar over kilden Star Wars filmene. For å vise hvordan Star Wars filmene ikke er kilden til sitatet «Luke, I am your father» peker jeg til hvordan Darth Vader ikke sier det i filmene så hvor en har sitatet fra må være annet enn filmene, og med dette husker en altså ikke hva kilden er og eksemplifiserer kildeamnesi.

Med tanken om at en ikke egentlig husker kilden hvis en husker feil tenker jeg det er mulig å ekstrapolere at i en verden er *alle* kilder er *sanne* ville enhver feilaktig kunnskapstilskrivelse være grunnet kildeamnesi. Dette er ikke til å si at i denne verdenen ville enhver kunnskapstilskrivelse med kildeamnesi ville vært feil, men heller at hvis en husker kilden i denne verdenen kan en ikke ta feil. Denne tenkte verdenen er selvfølgelig ikke ekvivalent med verdenen som vi befinner oss i, med tanke på at det finnes utallige eksempler på kilder som viser til falsk informasjon. Men, noe som kan trekkes fra denne tenkte verdenen er hvordan en kan unngå å ta feil ved å ha god kontroll på sine kilder. Jeg var litt inne på denne tematikken der jeg skrev om *akademia* i *kildeamnesi* delen i denne teksten. Hvis en

kunnskapstilskrivelse lyder slik: «Jeg vet at kilden q , uttrykte p » er tilskrivelsen valid i alle tilfeller der q uttrykker p , selv om p i seg selv kan være galt eller usant. En svakhet med tanken om at kunnskapstilskrivelsen at q uttrykte p kan oppstå ved dårlige parafraseringer spesielt hvis kilden er noe tvetydig eller uklar, men bare har én intendert tolkning.

Slik feilforståelse er spesielt vanlig å se når det gjelder tolkning av kunst (filmer, sanger, dikt, bilder osv.) og kan være grunnet i en persons media leseferdighet (media literacy). Media leseferdighet er definert som ferdigheten til å forstå, analysere og evaluere media (Dictionary, 2023). Et eksempel på subpar media leseferdighet i nyere tid kan sees i kritikk av Dune filmene basert på Frank Herbert sine bøker. Noe av kritikken består her av en misnøye til at Dune filmene er enda en serie der det er en hvit mann som kommer og redder lokalbefolkningen. Det er selvfølgelig helt innenfor å kritisere en slik trope, men det disse kritikere ikke innser er at Dune er selv en kritikk til nettopp denne tropen. I kritikernes forsvar er Frank Herberts kritikk til tropen tydeligere i bøkene og muligens noe som kommer til å bli tydelig i videre filmer. I tillegg må det også sies at forfatteren eller skaperen også må besitte god media leseferdighet for å skape noe som kan forstås. Poenget med denne avsporingen mot media leseferdighet er for å poengtere hvordan det å forstå en kilde feil og det å huske den feil ikke vil si det samme når det gjelder hvor vidt de kan vurderes som kildeamnesi. En kan huske Dune filmen ordrett uten å ha forstått essensen, og vis en dermed uttrykker «Jeg vet at filmen d handlet om p » kan dette utsagnet være uklart eller til og med falskt selv med et eidetisk minne av d . Mens, hvis en husker filmen d feil kan tilskrivelsen «Jeg vet at filmen d handlet om p » være feil ikke fordi filmen d ikke handlet om p , men heller fordi minnet om filmen d en refererer til ikke stemmer overens med filmen d . Hvis flere sitter igjen med lignede minner om filmen d som er ulikt fra det filmen d faktisk er kan dette være et eksempel på en Mandela-effekt.

Mulige normer for kunnskapstilskrivelse

Som nevnt, tenker jeg, en forskjell mellom kunnskap og kunnskapstilskrivelse er hvordan legitimiteten til kunnskap er ontologisk, mens kunnskapstilskrivelse er legitimert epistemologisk. Det jeg legger i bruken av begrepene ontologi og epistemologi her er, noe gjentakende, at riktigheten til kunnskap er ontologisk i den form av at en kun har kunnskap om noe hvis det samsvarer med verden. Og, at riktigheten til kunnskapstilskrivelse er bestemt ut ifra hva vi vet om verden. Denne differensieringen av kunnskap og kunnskapstilskrivelse jeg gjør her er med tanke på at epistemologi beskriver nettopp kunnskap eller forståelse, og at kunnskapstilskrivelse er riktige i den form de stemmer overens med vår

virkelighetsforståelse. Vår virkelighetsforståelse er her ikke ment til å peke til et paradigme eller trossystem, men heller eventuelle begrensninger mennesket har når det gjelder oppfatning av verden. Med denne tanken om at kunnskapstilskrivelse er validert via menneskets psyke, tenker jeg det er mulig kunnskapstilskrivelse er normavhengige.

Med utgangspunkt i at det er normer for kunnskapstilskrivelse, og at kunnskapstilskrivelse er ved kildeamnesi er valide, skal jeg her skissere og vurdere noen mulige normer med utgangspunkt i Lackeys (2007) normer for stadfestelse. Grunnen til at jeg tar utgangspunkt i Lackey er fordi hun stiller seg kritisk til kunnskapsnormen til stadfestelse, noe som viser til en distinkt forskjell mellom stadfestelse og kunnskapstilskrivning. Lackey (2007) begynner med å legge frem KNA (Knowledge Norm of Assertion) og konkluderer med RTBNA (Reasonable to Believe Norm of Assertion). Jeg tenker det er naturlig å begynne med KNA ved denne skisseringen av normer for kunnskapstilskrivelse, med det at det er naturlig at en norm for kunnskapstilskrivelse er kunnskap (det ligger i ordet). Jeg siterer likt som Lackey; «Only knowledge warrants assertion» (Williamson, 2000). Dette skriver Williamson er sammendraget av hans posisjon når det gjelder hans standpunkt på normer for stadfestelse, og er også et standpunkt jeg kan sympatisere med, spesielt anvendt kunnskapstilskrivelse. Jeg tenker kildeamnesi er her et lite brukt eksempel som leder til stor overbevisningskraft til denne posisjonen. Og for å best vise dette er det nyttig å først se hvordan kildeamnesi svekker andre eventuelle normer for kunnskapstilskrivning.

En slik mulig norm kan være en tilvenning av normen Lackey (2007) postulerer, altså i stedet for RTBNA blir den mulige normen i dette tilfellet RTBNKA (Reasonable to Believe Norm og Knowledge Ascribing). Ifølge denne normen ville legitim kunnskapstilskrivelse bestemt ut ifra hvorvidt tilskrivelsen er rimelig å tro og hvis en gjør tilskrivelsen skal det være noe grunnet i at det er rimelig at en tror på tilskrivelsen. Måten Lackey (2007) forsvare denne normen ved stadfestelse er, blant annet, ved å spesifisere hva hun mener med at noe er *rimelig* å tro. Hun skriver «RTBNA requires as much epistemic support as is needed for *justified belief*» (Lackey, 2007). Altså; det kreves epistemisk grunnlag for at det skal være rimelig å tro, og dermed stadfeste. Hun eksemplifiserer dette med å vise til hvordan en, ved kritikk til en stadfestelse, forsvare ved å henvise til kilden til stadfestelsen. Denne eksemplifiseringen leder til en tanke som er noe av en rød tråd i denne teksten, nemlig hva med den kunnskapstilskrivelse, eller her en stadfestelse, der en ikke er klar over en kilde, nemlig kildeamnesi. Hvis epistemisk berettigelse er nødvendig for stadfestelse vil dette si at en uttrykkelse der en erfarer kildeamnesi bryter normen for stadfestelse og er dermed ikke valid.

Med RTBNKA som en norm for kunnskapstilskrivelse ville en kunnskapstilskrivelse ved kildeamnesi også ikke vært valid. Dette bryter med, ihverfall min, intuisjon til en valid kunnskapstilskrivelse. Jeg viser tilbake til mitt tidligere eksempel: «Jeg vet at hovedstaden i Brasil er Brasilia» (Pre dobbeltsjekk). For meg er det tydelig at dette er noe en kan vite, og tilskrive seg kunnskap om, uten berettigelse. Et mulig forsvar for RTBNKA, selv med å vurdere en kunnskapstilskrivelse ved kildeamnesi som valid, er at en kan være klar over at en har informasjonen fra ett sted, og at en en gang var klar over hva berettigelsen var og en så bevarer kunnskapen om at den er berettiget, bare ikke hvordan den er det. Denne dynamikken mellom å vite en er berettiget, men ikke vite hvordan er dypere vurdert i delen om *KK prinsippet og luminositet*, men når det gjelder RTBNKA tenker jeg at eksemplifiseringen av en valid kunnskapstilskrivelse uten berettigelse viser til hvordan normen er noe mislykket i å beskrive kunnskapstilskrivelse. Denne fremgangsmåten svekker også andre normer der berettigelse er sentralt for en valid kunnskapstilskrivelse.

Ved å ha sett på hvordan kildeamnesi svekker normer basert på berettigelse kan fokuset vendes tilbake til KNA. Ved min tolkning av Williamson (2000) tenker jeg fenomenet kildeamnesi er puslespillbrikken han mangler for å fastslå at kunnskapsnormen er den ene reelle normen for stadfestelse. Med min lesning, av hans kapittel 11 om stadfestelse, satt jeg igjen med en følelse av noe jeg tolket som frustrasjon (mest sannsynlig var dette mer grundighet enn frustrasjon) der han igjen og igjen prøvde å forklare en kunnskapsnorm for stadfestelse der han fjerner berettigelse eller rimelighet fra kunnskapsbegrepet. Først viser han til hvordan «(the warrant rule) One must: assert p only if one has warrant to assert p .» (Williamson, 2000), som er en videreføring av «the truth rule» om å stadfeste kun hvis det er sant, reduserer sannhet til noe som er et resultat av berettigelse noe som er galt i det at noe kan være sant uten å være berettiget. Deretter viser han til hvordan en evidensbasert regel ikke er tilstrekkelig. Deretter vurderer han BK reglen og RBK reglen. BK regelen sier en skal bare stadfeste om en tror en vet at p , denne avviser han i at det å tro at en vet at p ikke er nok til at stadfestelsen nødvendig er valid. RBK regelen er en videreføring av BK regelen der en skal stadfeste p kun hvis en rasjonelt tror at en vet p . Problemet med denne reglen er hvordan noe irrasjonelt kan være tilfelle og det å følge regelen er dermed ikke tilstrekkelig for at stadfestelsen er valid. Slik kveiler Williamson seg frem, som en springfjær mot en god regel for stadfestelse. Jeg bruker ordet kveiler her for å illustrere hvordan han tilsynelatende går i sirkel med resonnementet, men sentralt er at han går runde etter runde nærmere et svar. Ved å vurdere Williamsons tankegang og forskjellige forkastede regler opp imot

kunnskapstilskrivelse, med utgangspunkt i at kunnskapstilskrivelser ved kildeamnesi er valide, tenker jeg regelen eller normen som ville passet best er en blanding av «the truth rule» og BK regelen:

BKT (Belief in Knowing something which is True) reglen: en skal kun tilskrive seg kunnskapen p hvis en tror en vet p og hvis p er sann.

Denne regelen har tilsynelatende samme svakhet, som Williamson (2000) poengterer angående «the truth rule», i det at den mangler tilgang til berettigelse og går imot Grices maksime om å ikke si noe en ikke har tilstrekkelig bevis for. Måten denne reglen skiller seg fra «the truth rule» er at en til dels er berettiget i det at en tror en vet. Jeg tenker kildeamnesi viser hvordan denne troen på at en vet er berettigelse i det at en har kunnskapen ifra en kilde, selv om en ikke vet hva kilden er. Det sannhetsreglen mangler, tenker jeg, er en måte å skille tilfeldigvis sanne stadfestelser og kunnskapsbaserte stadfestelser. Med troen på at en vet som et kriterium ved siden av at stadfestelsen er sann faller, i hvert fall noen av, tilfeldigvis sanne stadfestelser ut av kategorien av valide stadfestelser. Det er selvfølgelig mulig noen valide stadfestelser ifølge BKT reglen er tilfeldige i form av at troen på at en vet har opprinnelse i en tilfeldighet. Eksempelvis ved kildeamnesi og den kilden til troen på at en vet p er glemt, men var egentlig en misforståelse eller en tilfeldig sammenslåing av diverse begreper som endte opp med å strekke sammen noe en tror en vet, og er tilfeldigvis sann (som en Mandela-effekt der en tilfeldigvis sitter igjen med et sant utsagn). Denne svakheten med BKT er jeg ikke sikker på kan løses eller hvordan en ville gått frem for å løse, men en mulighet er kanskje noe involverende en stipulering at selv om en ikke er klar over kilden må den være god på et eller annet vis. Men, med en slik stipulering er jeg, i likhet med Williamson, tilbake til en berettigelse basert norm/regel. For å unngå dette er en mulighet å være åpen for at en kan stadfeste eller tilskrive seg kunnskap selv om en endte opp med den tilfeldig, uten en reliabel kilde, så lenge en tror en vet og det en tror en vet er sant, slik som BKT reglen beskriver. I forsvar til en slik aksept til tilfeldig kunnskapserving viser jeg til hvordan tilfeldigheter kan lede til kunnskap med og berettigelse også. For eksempel hvis en går inn i feil forelesningssal og lærer noe nytt som en ikke på noe vis hadde planlagt eller forventet å lære. Dette er ikke til å si at tilfeldighetene nevnt er like når det gjelder om de gir kunnskap; det å høre en uplanlagt forelesning er ikke ekvivalent med å, en gang i fortiden, stokke om på ord i hodet og ende opp med noe sant. Men, grunnen til at jeg trekker frem forelesningseksempelen er heller for å vise til at kunnskapstilskrivelser med grunnlag i en tilfeldighet ikke nødvendigvis betyr at tilskrivelsen må settes tvil ved.

Gettier case og kunnskapstilskrivelse

Edmund Gettier utpekte problematikk rundt berettigelses baserte teorier om kunnskap i 1963 (Hetherington, u.d.). Han gjorde dette ved å legge frem tilfeller (cases) der det å ha rett at p , det å være berettiget at p og det å tro at p ikke var tilstrekkelig for å vurdere at en vet at p . Hetherington (u.d.) viser til to sentrale aspekter ved Gettier caser, disse er feilbarlighet og flaks. Feilbarlighetsaspektet går ut på at berettigelsen for posisjonen p er testbar, altså at selv om det virker som om p er berettiget grunnet q er det mulig å vurdere validiteten av q . Flaksaspektet ved Gettier caser går ut på at en er i en posisjon der q tilsynelatende berettiger p , og p er sann, men at q ikke er en valid kilde til å berettige p . En har dermed «flaks» i at en ikke valid kilde berettiger en sann posisjon. Et eksempel på Gettier caser som Jennifer Nagel (2014) er en stoppet klokke på en togstasjon, som en selv ikke vet er stoppet. Ved å se på klokken ser en at den er 13.17. En er så berettiget til å tro at klokken er 13.17, og hvis klokken er 12.17 har en også rett. Ved tidligere teorier for kunnskap ville dette være nok til å erklære at en har kunnskap om at klokken er 13.17. Men, poenget Gettier caset ligger ligger ved dette eksempelet i at klokken er stoppet, og at en observatør som vet at klokken er stoppet ville utpekt at en ikke vet at klokken er 13.17, men heller at en hadde flaks i at en sjekket den stoppede klokken når den viste likt med fungerende kokker.

For å vurdere problematikken Gettier caser viser, ved teorier om hva kunnskap innebærer, opp imot kildeamnesi kan det være lurt å vise et eksempel på en kunnskapstilskrivning som en tror en vet, som er sann og som en har glemt kilden til, som er faktorene for kildeamnesi ved kunnskap, og at kunnskapstilskrivelsen er feilbarlig og at det at en har rett er en tilfeldighet ved kilden, som er kriteriene for et Gettier case. En uttrykkelse «Jeg vet at hovedstaden i Brasil er Brasilia», når en ikke husker hvor en har denne informasjonen fra, kan passe disse kriteriene. Eksempelet passer kun hvis kilden, som en ikke husker, tilfeldigvis stemte. Eksempelvis hvis kilden var en person som nettopp lære at hovedstaden til Mexico er Mexico by for og så uttalte noe om at det ikke hadde vært rart hvis hovedstaden til Brasil også hadde et navn lignende navnet på landet og nevner Brasilia som eksempel og har rett ved flaks. Med dette er eksempelet et mulig Gettier case i det kilden tilfeldigvis var rett. Feilbarlighetsaspektet ved case ser noe manglende ut i det at kilden er glemt, men dette kan løses ved å legge til en tredjepart som husker kilden og kan dermed sjekke hvorvidt kilden var god. En ting dette eksempelet viser er anvendelig Gettier problematikken er til å stikke hull på mulige teorier om kunnskap. Dette kan sees i hvordan

mitt forsøk på en kunnskapstilskrivelsesnorm (BKT) tidligere i oppgaven er tilsynelatende manglende ved å bli satt på prøve ved eksempelet.

BKT er, som nevnt, en norm for kunnskapstilskrivelse som går ut på at en valid kunnskapstilskrivelse er en der en tror en vet p og p er sann. Måten jeg tenker Gettier caset svekker BKT mest grunnet i tredjeparten, som var nødvendig for feilbarlighetsaspektet. Det denne tredjeparten gjør er at den glemte kilden kan sjekkes, og med dette forsvinner muligheten til å «bare» vite. Videre kan det også tenkes at hvis det finnes en allmektig tredjepart kan all a posteriori settes opp imot en kilde som, så lenge utsagnet er sant, enten er en valid kilde eller en kilde som ledet til sannhet ved tilfeldighet. En mulig, skeptiker lignende, videreføring av dette kan være at med en slik allmektig observatør kan ha tilgang på en kilden til alt; all kunnskap, all væren. Og, observatøren kan med denne med denne kilden vurdere alt vi kjenner til som tilfeldigvis stemte, at vårt univers tilfeldigvis eksisterte ved en ekvivalent til den stoppede klokken som viste 13.17 når klokken var 13.17. Mitt poeng med å komme med denne skeptiker lignende tanken er ikke for å forsvar et syn der kunnskap er umulig, men heller for å vise hvordan vår evne, som mennesker til å observere og oppleve verden burde tas i betraktning når det gjelder hva kunnskap innebærer, noe jeg til dels nevnte i *Mulige normer for kunnskapstilskrivelse*. Om hvorvidt sannhet utenfor det vi kan forstå, grunnet våre begrensninger som mennesker, er noe som burde definere hva vi kan vite eller ta feil om.

Jeg tenker slike over-humanske (alstå utenfor menneskets mulige forståelse) muligheter ikke burde tas i betraktning når det gjelder hva som kan vites. Det er umulig for meg å komme med konkrete eksempler for slike over-humanske muligheter, men et eksempel som viser til noe lignende er basert på hvordan vi som mennesker avgrensner verden, inspirert av Bateson (1979). Eksempelet går ut på at en påstår noe lignende som «Jeg vet jeg sitter i en stol» dette ville være en noe enkelt akseptert kunnskapstilskrivelse, men en tredjepart kunne muligens kritisert denne tilskrivelsen siden stol er et noe udefinert begrep (hva gjør en stol til en stol?) og påstått at det eneste sanne utsagnet ville vært noe i likhet med «akselerasjonen til atomene, som oppgjør deg, mot nærmeste massesenter (jorden) blir motvirket av atomene nærmere (stolen) dette massesentret.» Eller, et lignende eksempel der det er tydelig for en n -dimensjonal tredje part at stolen en sitter på ikke kan sattes på, men på grunn av en eller annen n -dimensjonal årsak var det mulig å sitte der «stolen» er uten å sitte på stolen, i likhet med hvordan det er mulig for en stoppet klokke kan vise riktig til tider. Det jeg tenker disse eksemplene viser er hvordan menneskets intuisjoner om hva verden er også påvirker

intuisjonene på hva det er mulig å ha kunnskap om. Målet med denne digresjonen er å åpne en liten mulighet for at selv om det for en tredjepart er tydelig at en ikke egentlig vet, men at en bare hadde Gettier-flaks, ikke nødvendigvis betyr at en ikke vet med et utgangspunkt uten tredjeparten.

Ved å sette til side tredjeparten er det kanskje mulig å vurdere et Gettier case der feilbarlighetsaspektet også blir satt til side. Ved denne tilsidesettingen kildens berettigelse ikke lenger sentral i hvorvidt utsagnet er en valid kunnskapstilskrivelse. Hvorvidt tilsidesettingen av kildens berettigelse kan gjøres ved enhver kunnskapstilskrivelse er tvilsom, men en vurdering som til dels støtter tilsidesettingen er en form av et Gettier case der det ikke er noen tredje part til å observere kildens berettigelse. Et slikt scenario kan kanskje ikke egentlig kalles et Gettier case, men jeg tenker et slikt et scenario kan avdekke ledetråder til intuisjonene som er rundt kunnskap. Eksempelet om den stoppede klokken ville her sett litt annerledes ut; en ser en klokke på togstasjonen, klokken viser 13.17, dette stemmer, en vet at klokken er 13.17. Hvis det ikke er noe til å tilsi at kunnskap er gal eller flaksbaser er det muligens ingen grunn til å påstå at den er det. Et lignende eksempel er at en ser en klokke på togstasjonen, klokken viser 12.13, dette er feil, en vet ikke at klokken er 12.13. Det jeg prøver å vise med disse eksemplene er at i stedet for å gi noe dypere innsikt i hvordan en kan vite at en vet, prøver jeg å vise at valid og ikke valid kunnskap er kongruente i alt annet en sannhetsverdi. Det at kildens berettigelse er ignorert går imot intuisjonene rundt kunnskap Gettier caser ettertrykkelig viser til, men bare så langt en selv er tredjeparten som er klar over at klokken i eksempelet er stoppet.

Tilsidesettingen av feilbarlighetsaspektet er noe jeg tenker er essensielt ved kildeamnesi. Eksempelet tidligere i denne delen av teksten, der kildeamnesi og Gettier case er begge aktuelle var gjort ved å kompromisse hva det vil si at kilden er glemt ved å overlate det å huske kilden til en tredjepart. Grunnen til at det å ha en tredjepart som husker kilden er et kompromiss er at ved en kunnskapstilskrivelse der en opplever kildeamnesi og en godtar det er en valid kunnskapstilskrivelse, vil dette si at en godtar kunnskapstilskrivelse der kilden er tvilsom. For meg er det utydelig om denne aksepten av tvilsomme kilder, så lenge utsagnet er sant, gir et innblikk i naturen til kunnskap eller en iboende underbevisst egenskap til å godta kunnskapstilskrivelse så langt de ikke er kronglete og virker sanne.

Kontekstualisme og ulike nivåer for berettigelse

Kontekstualisme, innenfor kunnskapsfilosofi, beskriver en posisjon der en tenker kontekst påvirker kriteriene for hvorvidt en kunnskapstilskrivelse kan aksepteres (Fantl & McGrath, 2009). Et godt brukt eksempel på dette er bank eksempelet av DeRose som Fantl og McGrath og så bruker.

Bank eksempelet er det til to scenarier. Det første går ut på at et par skal løse inn lønningssjekkene deres i banken, det er fredag og lang kø. Det er ikke spesielt viktig at sjekkene er løst inn i nærmeste fremtid. Den ene parten sier «Det er lang kø. Vi skal ikke sjekke dem inn i morgen i stedet?» Den andre parten svarer «Tja, det er mulig banken er stengt i morgen. Noen banker er stengt på lørdager», og første parten responderer «Ikke denne banken. Jeg var der på lørdag for to uker side så jeg vet de er åpne på lørdager.» Det andre scenarioet er lignende med det første. Forskjellen ligger i viktigheten for at sjekkene må løses inn så fort som mulig. Første parten begynner igjen; «Det er lang kø. Vi skal ikke sjekke dem inn i morgen i stedet?» Den andre parten svarer «Vet du at banken er åpen i morgen, det er mulig de endrer åpningstider.» Siden det er veldig viktig at sjekkene blir løst inn så fort som mulig responderer første parten «Vi burde sjekke for å være sikre.»

Det dette eksempelet skal vise er hvordan ulike kontekster der viktigheten til kunnskapstilskrivelsen er sann, påvirker hvorvidt en tillater seg selv kunnskapstilskrivelsen. En typisk vurdering ved epistemisk kontekstualisme er at jo viktigere det er at p er sant, eller jo mer prominent ens skepsis mot kunnskapen er, er hovedbegrunnelsen til at ulike kontekster krever ulike epistemiske standarder (Rysiew, 2023). Et eksempel på hvordan kontekst påvirker kunnskapstilskrivelse ved kildeamnesi kan være scenarioet nevnt i *kildeamnesi* delen av denne teksten der jeg nevnte hvordan jeg visste at hovedstaden i Brasil var Brasilia, men at kunnskapstilskrivelsen, i den kontekst av å nevne dette i en Bacheloroppgave, krevde høyere epistemisk standard. Noe som ledet til at jeg følte det var best å dobbelt sjekke. Dette viser til hvordan kontekst påvirker hvorvidt en kunnskapstilskrivelse ved kildeamnesi er valid. Som nevnt ovenfor beskriver Rysiew (2023) to hovedpunkter ved kontekstualisme som påvirker den epistemiske standarden, viktighet for at det er sant og tvil (skepsis) om at det er sant. Viktighetens rolle er tydelig i eksempelet om hovedstaden i Brasil ovenfor, og tvil en faktor som muligens bygger på denne viktigheten. Dette er noe som ligner noe på en skeptikers tankemåte. En skeptiker setter høyere og høyere epistemiske standarder (Fantl & McGrath, 2009). Denne høyningen av standard leder til tvil i det at standardene blir vanskeligere og vanskeligere å møte. Eksempelvis kan standardene ved bank eksempelet øke ved hvorvidt en

kan vite at det ikke kommer et stort snøfall i løpet av natten, som gjør at banken er stengt dagen etter, eller om en kan vite at ingen prøver å rane banken i løpet av natten, som gjør at banken er stengt dagen etter på grunn av politietterforskning. Med slike hevede standarder kan det virke som om det å dobbeltsjekke om banken er åpen dagen etter ikke er nok til å sikre kunnskap, og med ved å vurdere disse scenarioene som muligheter for at banken ikke kommer til å være åpen styrkes tvilen om hvorvidt en vet at den kommer til å være det. Hvis det er slik at viktighet leder til økte standarder, og økte standarder leder til tvil, er det noe naturlig at økt viktighet for en kunnskapstilskrivning leder til økt tvil om tilskrivningen er riktig. Dette er tydelig når det gjelder kildeamnesi i det at ved en påståelse om at Brasilia er hovedstaden i Brasil er det ikke spesielt viktig hvorvidt en har rett i en normal, avslappet kontekst. Hvis en tar feil blir en i verste fall irettesatt og flau, eller ikke irettesatt og forblir ignorant. Viktigheten her er dermed, til dels, bestemt ut ifra hvor dårlig en syntes disse konsekvensene virker. I situasjoner det konsekvensene er høyer, er også tvilen høyere.

Det at tvil kan ha en negativ korrelerelasjon med hvorvidt en vet passer godt inn med BKT normen for kunnskapstilskrivelse postulert tidligere i denne oppgaven. I at de to kriteriene for å tilskrive seg kunnskap ved denne normen er at p er sant og at en tror at en vet p , og siden tro kan vurderes som en motsatt av tvil. Dette peker mot at en selvsikker person har mer kunnskap enn en person med mindre selvsikkerhet selv om de har lignede forståelse av verden. Dette er reflektert i en problematikk som er observerbar i samfunnet siden sikkerhet ved et utsagn er noe som viser til at en vet det en uttaler. Dette ville ikke vært problematisk hvis en har rett, men ved tilfeller der en ikke har rett er den retoriske styrken ved å virke som om en vet noe som leder til problemer. Den retoriske styrken ved kunnskapstilskrivelser er på et vis et slags ekspertise argument i det at en fremstiller seg som en som vet. I ulike kontekster er det, som nevnt, ulike epistemiske standarder, og disse standardene er også ulike fra person til person. Med dette er det mulighet for at en kunnskapstilskrivelse med kildeamnesi er mulig for en person og umulig for en annen person, selv om de er i samme scenario. For eksempel hvis jeg var en mer selvsikker person ville jeg kanskje ikke følt en trang til å dobbeltsjekke om Brasilia er hovedstaden i Brasil før jeg påstår det i denne teksten. Viktigheten av å ikke si feil økte min epistemiske standard så tvilen ble sterk nok til at min tro på at jeg viste, som er et kriterium ved BKT, ble mindre og jeg «mistet» rettferdiggjørelsen til å tilskrive meg kunnskapen på grunn av den nye konteksten den skulle bli tilskrevet i. Med dette tenker jeg en vurdering av kildeamnesi opp imot kontekstualisme

KK prinsippet og luminositet

KK prinsippet går ut på at hvis en vet p vet en at en vet p , og ble formulert av Jaakko Hintikka som en videreføring av G.H. von Wrights epistemiske logikk (Hemp, u.d.). Hintikkas forsvarer KK prinsippet ved «sterk kunnskap» og tilsier at en vet p hvis en har evidens at p som er så sterk at uansett annen evidens, kan p ikke motbevise, og med dette kan en vite at en vet p siden evidensen for p trumfer all annen mulig evidens. Hvis evidensen for p ikke trumfer all mulig annen evidens er det mulig at en i fremtiden finner evidens som motbeviser p , og en kan dermed ikke vite p . «Sterk kunnskap» innebærer et idealistisk kunnskapsbegrep der den epistemiske standarden er høy, fordi kunnskapen bevis såpass sterkt at det bekjemper alt mulig bevis som kan oppstå. Hintikka utpeker hvordan KK prinsippet ikke fungerer ved det konversasjonelle kunnskapsbegrepet, i det at konversasjonell kunnskap sjeldent har evidens sterk nok til å motbevise all mulig fremtidig evidens som går imot kunnskapen. Med dette ønsker Hintikka å kritisere filosofer som baserer deres epistemologi i dette «sterke» kunnskapsbegrepet, siden slik kunnskap baserer seg på såpass sterk evidens, at evidensen trolig er umulig å finne.

I likhet med Hintikkas kritikk mot «sterk» kunnskap ved å vise til svakheten ved KK prinsippet, kritiserer Williamson et lignende konsept, nemlig luminositet (Hemp, u.d.). Luminositet er et konsept som defineres slik:

«(L) For every case α , if in α C obtains, then in α one is in a position to know that C obtains.» (Williamson, 2000, kapittel 4.2)

En måte å tolke denne definisjonen er ved å vurdere kondisjonen C som luminøs dersom den er like sikker som evidensen nødvendig ved KK prinsippet, og vil dermed si at hvis en i tilfellet α har en slik ukrenkelig kondisjon C, kan en vite at C. Et eksempel på luminositet som Williamson (2000) nevner, og som jeg var nesten inne på i *kildeamnesi* delen i denne teksten, er kondisjoner som beskriver egne oppfatninger, og som dermed tilsynelatende er unektelige i det en oppfatter dem. En kan ha vondt (α), og i å ha vondt (α) er en kondisjon at en føler smerte (C), dermed når en har vondt (α) kan en vite at en føler smerte (C). Eller, i likhet med hengivelsen til academia i *kildeamnesi* delen, en leser tekst (α), og i å lese teksten (α) følger det at teksten uttrykker «eksempeltekst» (C), dermed når en leser teksten (α) kan en vite at teksten uttrykker «eksempeltekst» (C).

Kritikken mot luminositet som Williamson (2000) presenterer går ut på at kondisjonalen (C) kan endre seg over tid. Eksempelvis kan opplevelsen av smerte gå gradvis

bort. Ved at denne opplevelsen går gradvis bort er tilsynelatende vanskelig å utpeke når en slutter å føle smerte. I å føle smerte kan en anta (dedusere/vite) at en vil føle smerte ved neste millisekund, og deretter, med dette kan en anta at en vil føle smerte ved neste millisekund igjen, og så videre. Med dette kan en tilsynelatende anta (vite) at en vil føle smerte evig, noe som er tydelig galt. Jeg er ikke helt sikker på hvordan, eller om, Williamson ville argumentert mot tekstlese-eksempelets luminositet, men en mulighet kunne vært at teksten var skrevet på et medium det det var mulig å endre den, og med dette er det mulig teksten en først leste ikke er lik teksten er etter på. Og, hvis en kontinuerlig leser teksten igjen og igjen kan en da vite noe om innholdet i teksten annet en det en leser i akkurat tiden en leser. Eller, hvis en psyke gradvis svekkes og leingen går fra å være reel til å være oppdiktet. Disse ville vært en skeptikerlignende innvendinger der en setter tvil ved hukommelsesevne eller evne til å være klar over omverden, og en kan dermed ikke vite noe om hva som stod i teksten eller hva som står i teksten.

Et problem jeg ser ved Williamsons argument mot luminositet er godtakelsen om at en kan vite noe om det neste momentet, altså at en kan for eksempel vite at en kommer til å føle smerte ved neste millisekund hvis en nå føler smerte (Williamson bruker følelsen av kulde i stedet for smerte). Williamson (2000) forsvarer dette synet ved at hvis en ved neste millisekund ikke lenger var i smerte betyr det at en ved forrige millisekund ikke hadde god nok sikkerhet om at en opplevde smerte. Det er veldig plausibelt at en ved neste millisekund fortsatt kommer til å føle smerte, men jeg tenker dette ikke er en nødvendig sannhet, og kommer heller av vanskeligheten av å leggemerke, eller visualisere, opplevelsen av minimal smerte før en slutter å oppleve den. Si smerten synker til et nesten umerkbart nivå, ved dette nivået tenker jeg det er godt mulig at en, i neste millisekund, ikke opplever smerte lenger, ved å endre fokus vekk fra smerten og/eller tenke på noe annet er det tydelig at smerte ved det laveste nivået ikke registreres. Det å peke til svakhet ved hukommelsen om forrige millisekund hvis en ved et millisekund ikke lenger føler smerte tenker jeg på et vis er lignende det å argumentere for at en ikke kan ha kunnskap om noe i fortiden.

Ved å akseptere at en kunnskapstilskrivelse ved kildeamnesi er valid kan KK prinsippet, ved konversasjonelle kunnskapstilskrivelser, og luminositet muligens vurderes som noe mindre problematiske. KK prinsippet er, som nevnt, basert på at en trenger ukrenkelig evidens at p for å vite at en ved p . Men, ved kildeamnesi, og derfra BKT, er evidens ikke sentralt for å vite. En må bare tro at en vet p og ha rett. Med dette som kriterier for å tilskrive seg kunnskap om p ser jeg ikke noe problem ved å utvide til en BKKT (Belief

in Knowing that one Knows something which is True), eller en BKKKT og så videre. Dette er mulig i det at tilskrivelsesnormens grunnbegreper er tro og sannhet, og kunnskap er bare sentral i det at troen må være at en vet noe. Ved kildeamnesi er det vanlig å ha en formening om at informasjonen ikke er selvoppdiktet, nemlig at en har informasjonen fra et sted, og med dette tenker jeg KK prinsippet også kan fungere ved konversasjonelle kunnskapstilskrivelser i det at en kan se bort i fra hva berettigelsen er, mens kunnskapen om at en er berettiget er ivaretatt. Problemet med dette er selvfølgelig at det er så å si umulig å skille valide kunnskapstilskrivelser fra falske uten å ha tilgang på sannhet.

En svakhet ved overgangen fra BKT til BKKT og BKKKT, selv om riktigheten av kunnskapstilskrivelsens validitet er grunnet i tro på at en vet p og at p stemmer, er at ved hver ekstra K øker den epistemiske standarden. Og, som nevnt i *kontekstualisme og ulike nivåer for berettigelse* vil en økning av epistemisk standard lede til tvil, som igjen gjør at troen (B-en i BKT) blir svekket, og vil resultere med at en ved nok iterasjoner av kunnskap-om-kunnskap-innføring ikke lenger kan opprettholde troen. Med dette tenker jeg KK prinsippet kun er plausibelt, ved kildeamnesi, så langt en har såpass høy selvsikkerhet om p at troen om at en vet ikke kan svekkes. Et eksempel på dette kan være troen at en vet at «en bachelor er en ugift mann». Selv om en ikke husker kilden på dette kan en være sikker i troen at en vet at en vet at en vet det siden informasjonen berettiger seg selv.

Williamson (2000) beskriver luminositet, som han så kritiserer, som: «if one is in position to know p , then p is true». Denne beskrivelsen av luminositet er tilsynelatende kompatibel med kunnskapstilskrivelser berettiget ved kildeamnesi og BKT. Hvis kunnskapstilskrivelsen er valid innebærer dette at tilskrivelsen er sann, ifølge BKT. Med dette er det tydelige kravet om at sannhet ved kunnskap beskrivelsen viser til er lignende kravet for sannhet ved kunnskapstilskrivelser ved BKT. Men, den store forskjellen mellom denne beskrivelsen av luminositet og BKT er hva som legges i det å være i en «position to know». Ved luminositet innebærer denne posisjonen en kondisjonal C som er ukrenkelig og som ved å være C berettiger kunnskapen at C , mens ved BKT innebærer posisjonen det å tro at en vet og at en har rett. Likheten mellom luminositet og BKT er at ved begge er det en ukrenkelighet. Ved luminositet er kondisjonalen C ukrenkelig og ved BKT er sannheten ved en valid tilskrivelse ukrenkelig. Med dette er forskjellen mellom disse også tydeliggjort i det at kondisjonalens ukrenkelighet ved luminositet tilrettelegger en posisjon der en kan vite, mens den ukrenkelige sannheten ved BKT definerer hvorvidt ens kunnskapstilskrivelse inneholdt kunnskap uten å være til hjelp i å posisjonere en selv til å vite. Med dette er det tydelig at

BKT ikke er forenelig med en teori der «sterk kunnskap» er eneste kunnskapen en kan ha, i det at BKT ikke krever ukrenkelig evidens for å akseptere kunnskapstilskrivelser.

Konklusjon

Ved å vurdere sanne kunnskapstilskrivelser, der en ikke husker kilden/berettigelsen til informasjonen en tilskriver seg kunnskap om, som valide kunnskapstilskrivelser ble det tydelig at en kunnskapstilskrivelsesnorm basert på evidens eller berettigelse ikke var tilstrekkelig for å karakterisere alle kunnskapstilskrivelser som konversasjonelt er valide. Med dette postulerte jeg en tilskrivelsesnorm som er noe mer inkluderende: BKT (Belief in Knowing something which is True). Ved å vurdere ulike teorier opp imot denne normen ble visse punkter fremhevet. Satt opp imot Gettier cases argumenterte jeg for at feilbarlighetsaspektet trolig kan tilsidesettes i det at en godtakelse av berettigelse som ikke kan huskes tilsier at kilden ikke nødvendigvis er like sentral, som tenkt, ved kunnskapstilskrivelser. Satt opp imot kontekstualisme ble det tydelig at kunnskapstilskrivelsesnormen BKT, som ikke er basert på evidens, var spesielt sårbar ved en øking av epistemisk standart, i det at øking av standard øker tvil, som svekker troen på at en vet. Og til slutt, ved å vurdere kildeamnesi og BKT opp imot KK prinsippet og luminositet ble det tydelig at en filosofi der den eneste mulige kunnskapen er ukrenkelig basert på ukrenkelig evidens ikke er forenelig med BKT, siden ved tilskrivelsesnormen kan kunnskapstilskrivelser, som tilskrivelser ved kildeamnesi, være valide.

Med dette tenker jeg det er tydelig at kildeamnesi som fenomen kan gi verdifull innsikt i kunnskapsfilosofi. Videre tenker jeg det å vurdere kildeamnesi i andre felter også kan være givende og gi viktig innsikt. Eksempelvis en vurdering av hvorvidt KI språkmodeller som fungerer ved å svare ut ifra hva som er den mest sannsynlige ordstillingen kan sies å ha kildeamnesi i det at den ikke nødvendigvis har loggføring av hvor denne sannsynligheten er fra.

Referanser

American Psychological Association (2018), source amnesia, I *APA Dictionary of Psychology*, Hentet 17. april, 2024 fra <https://dictionary.apa.org/source-amnesia>

Bateson, G. (1979) *Mind and Nature; A Necessary Unity*, E. P. Dutton

Dictionary, O. E. (2023) media literacy, n. In *Oxford English Dictionary*

Fantl, J. & McGrath, M. (2009) *Knowledge in an uncertain world*, Oxford University Press

Hemp, D. (uten dato) The KK (Knowing that One Knows) Principle, *Internet Encyclopedia of Philosophy*, Hentet 21. mai, 2024 fra <https://iep.utm.edu/kk-princ/>

Hetherington, S. (uten dato) Gettier Problems, *Internet Encyclopedia of Philosophy*, Hentet 16. mai, 2024 fra <https://iep.utm.edu/gettier/>

Lackey, J. (2007). Norms of Assertion. *Noûs*, 41(4), 594–626.
<http://www.jstor.org/stable/4494552>

McDonough, M. (2023). Mandela effect. *Encyclopedia Britannica*. Hentet 16. mai, 2024 fra <https://www.britannica.com/science/Mandela-effect>

Nagel, J. (2014) *Knowledge; A Verry Short Introduction*, Oxford University Press

Rysiew, P. (2023). Epistemic Contextualism. In E. N. Z. a. U. Nodelman (Ed.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2023 ed.): Metaphysics Research Lab, Stanford University.

Williamson, T. (2000) *Knowledge and its Limits*, Oxford University Press

Wittgenstein, L. (1958) *Philosophical Investigations*, Basil Blackwell

